

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๘๙/๒๕๖๗

เรื่อง สิทธิทางการศึกษาอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิเด็ก กรณีร้องเรียนว่า โรงเรียนบ้านนุเซโปล อำเภอู้มผาง จังหวัดตาก ปฏิเสธรับเด็กที่อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพเข้าเรียน

ผู้ร้อง [REDACTED] ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอู้มผาง จังหวัดตาก

ผู้ถูกร้อง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ (สพป. ตาก เขต ๒)	ที่ ๑
	โรงเรียนบ้านนุเซโปล	ที่ ๒
	กระทรวงศึกษาธิการ	ที่ ๓

๑.ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนทางไปรษณีย์ตามคำร้องที่ ๕๑/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๖ ว่า เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๕ ผู้ร้องได้ทราบจากผู้อำนวยการของผู้ถูกร้องที่ ๒ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกประกาศ เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๕ และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปฏิเสธรับเด็กที่เกิดในประเทศไทยและอาศัยอยู่พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ ตำบลแม่จัน อำเภอู้มผาง ๑๕ คน เข้าเรียนในชั้นอนุบาล ๑ และอนุบาล ๒ ผู้ร้องเห็นว่า ประกาศฉบับดังกล่าวขัดต่อกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา จึงมีหนังสือหารือไปยังผู้ถูกร้องที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๖ แต่ไม่ได้รับแจ้งการดำเนินการใด ๆ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบโดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือผู้ร้อง ที่ ตก ๐๐๐๓๓.๓๐๑/๔๙๖๑ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๖ ถึงคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ บันทึกการให้ข้อมูลเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๖

๒.๑.๓ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ศธ ๐๔๐๕๖/๓๑๕๙ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ส่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๔๐๕๖.๐๔๑๔/๑๓๘ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๒๐๑.๖/๑๐๔๔๑ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๓ ส่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๔๐๐๖/๓๒๐๐ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ผู้ร้องให้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้

๑) เด็กกลุ่มที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปฏิเสธรับเข้าเรียนชั้นอนุบาล ๑ และอนุบาล ๒ เกิดในประเทศไทยระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงพฤศจิกายน ๒๕๖๐ แต่ไม่ได้รับสัญชาติไทย มีหมายเลขบัตรประจำตัวขึ้นต้นด้วยเลขศูนย์ บิดามารดาเป็นกะเหรี่ยง สัญชาติเมียนมา อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ ซึ่งเป็นพื้นที่ชั้นใน ไม่ใช่บริเวณพรมแดนไทย - เมียนมา และมีเสรีภาพในการเดินทางในเขตอำเภออุ้มผาง แต่ถ้าจะออกนอกพื้นที่จะต้องขออนุญาตจากหน่วยงานราชการ

๒) ที่ผ่านมา กลุ่มเด็กที่เกิดในประเทศไทยและอาศัยที่ศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ จะเข้าเรียนและพักที่ศูนย์เด็กเล็กบ้านนุโพ ซึ่งดำเนินการโดยเทศบาลตำบลแม่จัน จนกระทั่งอายุครบตามเกณฑ์ที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ กำหนด ศูนย์เด็กเล็กจะส่งรายชื่อไปยังผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตชุมชน ห่างจากศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพประมาณ ๒๐ กิโลเมตร

๓) เมืองครพัฒนาเอกชนเข้าไปจัดการศึกษาให้กับเด็กที่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ โดยสอนเป็นภาษาอังกฤษ แต่บิดามารดาและผู้ปกครองประสงค์ให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนของรัฐเพื่อให้พูด ฟัง อ่านและเขียนภาษาไทย และมีเอกสารรับรองวุฒิการศึกษา

/๒.๒.๒ ข้อเท็จจริง...

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนที่มีบุคคลไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยอาศัยอยู่จำนวนมาก ซึ่งเข้าเมืองทั้งโดยชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงผู้อพยพที่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราว การรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยจึงต้องทำด้วยความรอบคอบ หากรับเด็กซึ่งถือว่าเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๑ เมื่อเด็กเดินทางไปโรงเรียนจะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๘^๑ โดยฝ่ายปกครองได้ท้วงติงว่าผู้ถูกร้องที่ ๒ อาจเป็นผู้กระทำผิดตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง^๒ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงออกประกาศ เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทยตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๓๗^๓ และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๖^๔ เพื่อบริหารพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบและป้องกันโรงเรียนในสังกัดมิให้ทำการใด ๆ ที่ขัดต่อพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒

/ทั้งนี้...

^๑ มาตรา ๕๘ คนต่างด้าวผู้ใดไม่มีหลักฐานการเข้ามาในราชอาณาจักรโดยถูกต้องตามมาตรา ๑๒ (๑) หรือไม่มีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามพระราชบัญญัตินี้ และทั้งไม่มีใบสำคัญประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนคนต่างด้าวให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าคนต่างด้าวผู้นั้นเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้

^๒ มาตรา ๖๔ ผู้ใดรู้ว่าคนต่างด้าวคนใดเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ ให้เข้าพักอาศัยซ่อนเร้น หรือช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ เพื่อให้คนต่างด้าวผู้นั้นพ้นจากการจับกุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

ผู้ใดให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักร โดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เข้าพักอาศัยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นรู้ว่คนต่างด้าวดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้โดยใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

^๓ มาตรา ๓๗ ให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจคณะกรรมการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๖ และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๑) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ ข้อ ๖ ในการระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการกระทรวงตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ระบุอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตโดยให้สำนักงานเขตมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาและมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ทั้งนี้ ในเขตพื้นที่การศึกษาของผู้ถูกร้องที่ ๑^๕ มีเด็กนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนและไม่มีสัญชาติไทย ๑๗,๕๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒ ของนักเรียนทั้งหมด และเมืองครพัฒนาเอกชน ซึ่งได้รับอนุญาตจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เข้าไปจัดการเรียนการสอนในศูนย์พักพิงชั่วคราว ๓ แห่งในเขตพื้นที่การศึกษาของผู้ถูกร้องที่ ๑^๖ ให้แก่เด็กที่เป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบชั่วคราว ๑๑,๕๘๔ คน การเรียนการสอนเป็นไปตามมาตรฐานของประเทศไทย และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของเมียนมา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเตรียมตัวเดินทางกลับไปตั้งถิ่นฐานที่เมียนมาได้

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า ต้องปฏิบัติตามประกาศของผู้ถูกร้องที่ ๑ (ฉบับที่ ๓/๒๕๖๖) เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๖ เนื่องจากเป็นโรงเรียนในสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงปฏิเสธรับเด็ก ๑๕ คน ตามคำร้องนี้ อีกทั้งหากเด็กกลุ่มดังกล่าวออกนอกศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านโนโพจะมีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ และหากผู้ถูกร้องที่ ๒ รับเด็กกลุ่มดังกล่าวเข้าเรียน จะเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมาย

๓) ผู้ถูกร้องที่ ๓ ชี้แจงสอดคล้องกับผู้ร้อง ผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ และมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

๓.๑) ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๕^๗ นอกจากนี้ ยังได้รับมอบหมายให้จัดการ...

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการศึกษา ๕ อำเภอชายแดนของจังหวัดตาก คือ อำเภอสองยาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง

^๖ จังหวัดตากมีค่ายผู้พลัดถิ่น/ศูนย์พักพิงชั่วคราว ๓ แห่ง ได้แก่ บ้านแม่หละ อำเภอสองยาง บ้านอู๋เปี่ยม อำเภอพบพระ และบ้านโนโพ อำเภออุ้มผาง

^๗ มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผล การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงาน

นอกจากหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการหรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

ให้จัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ ที่ขยายโอกาสและให้ความคุ้มครองกลุ่มคนที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้สามารถอยู่ในประเทศไทยโดยถูกต้องตามกฎหมายและมีสิทธิตามสถานะที่ได้รับ โดยสามารถเข้าเรียนโดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่ การศึกษา แต่ไม่รวมผู้หนีภัยจากการสู้รบ ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่อนุญาตและอำนวยความสะดวกให้เด็กสามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตร การศึกษาในแต่ละระดับโดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว

๓.๒) มติคณะรัฐมนตรี ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และระเบียบ กระทรวงมหาดไทยข้างต้นไม่ครอบคลุมการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้แก่กลุ่มคนที่เป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบ อีกทั้งผู้ถูกร้องที่ ๓ ไม่สามารถอนุญาตเด็กที่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพออกไปเรียน ในสถานศึกษาข้างนอกได้ เนื่องจากสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติกำหนดให้บุคคลที่มีชื่ออยู่ใน ทะเบียนประวัติของศูนย์พักพิงชั่วคราวทั้ง ๙ แห่ง ใน ๘ อำเภอ ๔ จังหวัด^๔ เป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบจาก เมียนมาที่ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยได้รับการผ่อนผัน ให้พำนักเป็นการชั่วคราวในประเทศไทยภายในพื้นที่ที่จัดสรรให้ ด้วยเหตุผลด้านมนุษยธรรม แต่ไม่ได้รับ อนุญาตให้ออกนอกพื้นที่ และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนประชากรภายใน ศูนย์พักพิงชั่วคราวทั้ง ๙ แห่งเรียบร้อยแล้ว แต่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ยังไม่ได้ขออนุญาตกระทรวงมหาดไทย เข้าร่วมจัดการศึกษากับองค์กรพัฒนาเอกชนในศูนย์พักพิงชั่วคราว

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ถูกร้องทั้งสามมีการกระทำหรือละเลย การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ปฏิเสธรับเด็กอายุระหว่าง ๕ - ๖ ปี จำนวน ๑๕ คน ที่อาศัยอยู่ที่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพเข้าเรียนหรือไม่ อย่างไร โดยมีข้อพิจารณาดังนี้

/๓.๑ รัฐธรรมนูญ ...

ฯลฯ

ฯลฯ

ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่รับผิดชอบงานเลขานุการของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการตาม มาตรา ๑๑ โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

^๔ พื้นที่พักพิงชั่วคราวทั้ง ๙ แห่ง ใน ๘ อำเภอ ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๔ แห่ง จังหวัดกาญจนบุรี ๑ แห่ง จังหวัดราชบุรี ๑ แห่ง และจังหวัดตาก ๓ แห่ง (บ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง บ้านอัมเปียม อำเภอพบพระ และ บ้านนุโพ อำเภออุ้มผาง)

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง^๙ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง^{๑๐} กติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑๓^{๑๑} และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๓ วรรคหนึ่ง^{๑๒} และข้อ ๒๘ วรรคหนึ่ง ก)^{๑๓} ได้รับรองสิทธิทางการศึกษา โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและไม่มีค่าใช้จ่ายจนจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งสิทธิทางการศึกษาประกอบด้วย (๑) ปัจจัยความพร้อม (availability) (๒) การเข้าถึง (accessibility) (๓) การยอมรับ (acceptability) และ (๔) ความยืดหยุ่น (adaptability)^{๑๔} ประกอบกับองค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเป้าหมายที่ ๔^{๑๕}

/สร้างหลักประกัน...

มาตรา ๕๔ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

^{๑๐}มาตรา ๑๐ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๑}ข้อ ๑๓

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในการศึกษา รัฐภาคีเห็นพ้องกันว่า การศึกษาจะต้องมุ่งให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์และความสำนึกในศักดิ์ศรีของตนอย่างบริบูรณ์ และจะต้องเพิ่มพูนการเคารพในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รัฐภาคีเห็นพ้องกันอีกว่า การศึกษาจะต้องทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในสังคมเสรีอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องส่งเสริมความเข้าใจ ความอดกลั้นและมิตรภาพระหว่างชาติ และกลุ่มเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มศาสนาทั้งปวง และสานต่อไปถึงกิจกรรมของสหประชาชาติในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

๒. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่าเพื่อที่จะทำให้สิทธินี้เป็นจริงโดยสมบูรณ์

(ก) การศึกษาขั้นประถมจะต้องเป็นการศึกษาภาคบังคับและจัดให้ทุกคนแบบให้เปล่า

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๒}ข้อ ๓

๑. ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันทางสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๓}ข้อ ๒๘

๑. รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษา และเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับและบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน รัฐภาคีจะ

ก) จัดการศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับที่เด็กทุกคนสามารถเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

^{๑๔} ICESCR General Comment No.13 Paragraph 6 - 7 (UN Doc E/C.12/1999/10)

^{๑๕} เป้าหมายที่ ๔ การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพ (SDG 4: Quality education) เป็นการสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครอบคลุมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กชายและเด็กหญิงในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย

สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมเท่าเทียมและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก

๓.๒ จากการตรวจสอบ ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติได้ดังนี้

๓.๒.๑ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ปฏิเสธการรับเด็กนักเรียน ๑๕ คน ซึ่งมีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติของศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ ตำบลแม่จัน อำเภออัมพาง จังหวัดตาก เข้าเรียน เนื่องจากผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นโรงเรียนในสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๑

๓.๒.๒ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เห็นชอบแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยให้กระทรวงมหาดไทยอนุญาตและอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีข้อกำหนด ระเบียบปฏิบัติ หรือกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัยสามารถเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรการศึกษาระดับนั้นโดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ ให้ความคุ้มครองผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนให้สามารถอยู่ในประเทศไทยได้โดยถูกต้องตามกฎหมายและมีสิทธิต่าง ๆ ตามสถานะที่ได้รับ แต่ไม่รวมถึงผู้หนีภัยจากการสู้รบ

๓.๒.๓ กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ภายใต้มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยข้อ ๔ กำหนดนิยาม “บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทย” หมายความว่า (๑) นักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย ๑๕ กลุ่ม ที่ประสงค์เข้าเรียนในสถานศึกษา และ (๒) นักเรียนซึ่งไม่มีสถานะทางทะเบียนและได้รับการจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ซึ่งทั้งสองกรณีดังกล่าวไม่รวมถึงผู้หนีภัยจากการสู้รบ

๓.๒.๔ กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกพื้นที่ควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ รองรับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยอนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยที่มีข้อกำหนดและระเบียบปฏิบัติหรือมีกฎหมายควบคุมเฉพาะให้จำกัดพื้นที่อยู่อาศัยสามารถเดินทางออกนอกพื้นที่เขตควบคุมไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรการศึกษาระดับนั้น ยกเว้นผู้หนีภัยจากการสู้รบ

๓.๒.๕ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกประกาศเรื่องมาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ ซึ่งข้อ ๔ (๑) กำหนดห้ามโรงเรียนรับผู้หนีภัยจากการสู้รบ

/ที่พักอาศัย...

ที่พักอาศัยและมีชื่ออยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวเข้าเรียน เนื่องจากตามกฎหมายแล้ว บุคคลดังกล่าวจะไม่สามารถออกนอกศูนย์พักพิงชั่วคราวหรือค่ายอพยพได้ หากออกนอกพื้นที่จะถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งหากโรงเรียนรับบุคคลดังกล่าวเข้าเรียนอาจมีความผิดตามกฎหมายดังกล่าว

๓.๒.๖ กระทรวงมหาดไทยได้อนุญาตให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปจัดการศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพให้กับเด็กที่อาศัยใน ศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ ซึ่งเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กผู้หนีภัยจากการสู้รบชั่วคราว โดยเป็นไปตามมาตรฐานของไทยและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของเมียนมา เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเตรียมตัวเดินทางกลับไปตั้งถิ่นฐานที่เมียนมาได้

๓.๓ กรณีตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาดังนี้

๓.๓.๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน กรณีออกประกาศ เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียน ราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับ นักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐาน ทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุคคลกลุ่มดังกล่าว และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกพื้นที่ควบคุม เป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ รับรองให้เด็กกลุ่มดังกล่าวสามารถเดินทางออก นอกพื้นที่เขตควบคุมไปศึกษายังสถานศึกษาได้ตามระยะเวลาหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับ โดยไม่ต้อง ขออนุญาตเป็นครั้งคราว และให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อบรรเทา ภาระรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ แต่มติคณะรัฐมนตรีและ ระเบียบทั้งสองฉบับดังกล่าวไม่ครอบคลุมกลุ่มผู้หนีภัยจากการสู้รบ

การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกประกาศ เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียน ที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยข้อ ๔ (๑) กำหนดห้ามโรงเรียนรับผู้ที่หนีภัยจากการสู้รบที่พัก อาศัยและมีชื่ออยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวหรือค่ายอพยพเข้าเป็นนักเรียน ซึ่งเด็ก ๑๕ คน ตามคำร้องนี้ ถือเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบ จึงไม่ใช่เรียนตามความหมายในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย หลักฐานการรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และไม่ใช่ผู้ที่อาจได้รับอนุญาตให้ออกนอก พื้นที่ควบคุมเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการอนุญาตให้บุคคล

/ซึ่งไม่มี...

ซึ่งไม่มีสัญชาติไทยออกนอกพื้นที่ควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกาศฉบับดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีและระเบียบทั้งสองฉบับ

อีกทั้งกระทรวงมหาดไทยโดยความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนได้จัดให้มีการเรียนการสอนในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนและประถมศึกษาตามมาตรฐานของประเทศไทยและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาของเมียนมาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เด็กที่อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพจึงมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ รวมถึงได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นพลเมืองของโลกที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ

ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า การออกประกาศฉบับดังกล่าวของผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓.๓.๒ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีปฏิเสธการรับเด็ก ๑๕ คน ตามคำร้องนี้เข้าเรียน หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นโรงเรียนในสังกัดของผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงปฏิเสธการรับนักเรียนกลุ่มดังกล่าวเข้าเรียน เนื่องจากต้องปฏิบัติตามประกาศของผู้ถูกร้องที่ ๑ เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับการที่พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพจัดให้มีการเรียนการสอนทั้งในระดับก่อนวัยเรียนและประถมศึกษา โดยกระทรวงมหาดไทยดำเนินการร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน จึงทำให้เด็กกลุ่มดังกล่าวสามารถเรียนอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวได้ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เด็กไม่ถูกพรากไปจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ได้รับการเลี้ยงดูอบรมและคุ้มครองความปลอดภัยรวมทั้งลดความเสี่ยงที่เด็กอาจถูกกระทำรุนแรงหรือถูกล่วงละเมิดจากบุคคลภายนอก เนื่องจากโรงเรียนผู้ถูกร้องที่ ๒ อยู่ห่างจากศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพประมาณ ๒๐ กิโลเมตร เด็กไม่สามารถเดินทางไป-กลับได้ และต้องพักนอกศูนย์พักพิงชั่วคราว การเข้าถึงการศึกษาในศูนย์พักพิงชั่วคราวจึงสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กของสหประชาชาติ^{๑๖} โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก ในชั้นนี้จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

/๓.๓.๓ ผู้ถูกร้อง...

^{๑๖} สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองข้อมติที่ ๖๔/๑๔๒ เรื่องแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก โดยแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กซึ่งแนบมากับข้อมตินี้ ได้กำหนดทิศทางด้านนโยบายและวิธีดำเนินงาน

๓.๓.๓ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเด็กทุกคนในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๕ รวมถึงได้รับมอบหมายตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘ และวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๙ ให้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับบุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โดยได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งมีเจตนาให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยสามารถออกนอกเขตควบคุมเป็นการชั่วคราวเพื่อเดินทางไปศึกษาได้เป็นระยะเวลาตามหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับโดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นครั้งคราว แต่มติคณะรัฐมนตรีทั้งสองฉบับไม่ครอบคลุมกลุ่มคนที่เป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบ จึงทำให้เด็กที่มีสถานะเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบจากเมียนมาที่อาศัยในศูนย์พักพิงชั่วคราวไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษานอกเขตควบคุมได้ การที่ผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามมติคณะรัฐมนตรีทั้งสองฉบับ ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๓.๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีความเห็นเพิ่มเติมว่า

๓.๔.๑ ในภาพรวมเชิงระบบ นโยบายการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เนื่องจากการตั้งข้อสงวนเพื่อยกเว้นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๒๒^{๑๗} /ซึ่งขณะนี้...

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครอง และเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับเด็ก ๆ ที่ไม่ได้รับหรือเสี่ยงต่อการไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ อันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในกติการะหว่างประเทศฉบับอื่น ๆ

^{๑๗} ข้อ ๒๒

๑. รัฐบาลจะดำเนินการมาตรการที่เหมาะสมที่จะประกันว่า เด็กที่ร้องขอสถานะเป็นผู้ลี้ภัย หรือได้รับการพิจารณาเป็นผู้ลี้ภัยตามกฎหมายหรือกระบวนกรภายในหรือระหว่างประเทศที่ใช้บังคับ ไม่ว่าบิดามารดาของเด็กหรือบุคคลอื่นติดตามมาด้วยหรือไม่ก็ตาม จะได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมที่เหมาะสมในการรับสิทธิที่มีอยู่ตามที่ระบุในอนุสัญญานี้ และในตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ อันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรม ซึ่งรัฐดังกล่าวเป็นภาคี

๒. เพื่อวัตถุประสงค์นี้ รัฐบาลจะให้ความร่วมมือตามที่พิจารณาว่าเหมาะสมแก่ความพยายามใด ๆ ของทั้งองค์การสหประชาชาติ และองค์การระดับรัฐบาล หรือองค์การที่มีในระดับรัฐบาลอื่นที่มีอำนาจ ซึ่งร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติในการคุ้มครองและช่วยเหลือแก่เด็กเช่นว่า และในการติดตามหาบิดามารดาหรือสมาชิกอื่นของครอบครัวของเด็กผู้ลี้ภัย เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการกลับไปอยู่ร่วมกันใหม่เป็นครอบครัวของเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถค้นพบบิดามารดาหรือสมาชิกอื่น ๆ ของครอบครัว เด็กนั้นจะได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับเด็กที่ถูกพรากจากสภาพครอบครัว ทั้งที่เป็นการถาวรหรือชั่วคราวไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ดังเช่นที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญานี้

ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการถอนข้อสงวนและหากกำหนดความหมายของ “เด็กผู้ลี้ภัยและเด็กผู้แสวงหาที่พักพิง” ให้ครอบคลุมถึงเด็กที่หนีภัยจากการสู้รบที่อาศัยอยู่ในค่ายอพยพหรือศูนย์พักพิงชั่วคราว จะทำให้เด็กกลุ่มดังกล่าวได้รับความคุ้มครองภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ตลอดจนตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนหรือมนุษยธรรม และนำไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐและปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มเด็กที่หนีภัยจากการสู้รบได้เข้าเรียนในสถานศึกษาของประเทศไทยเช่นเดียวกับเด็กกลุ่มที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ทำให้ลดความเสี่ยงต่อการกระทำหรือละเลยการกระทำที่ยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การละเมิดสิทธิทางการศึกษา

๓.๔.๒ แม้ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้าไปจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านนุโพ ทำให้เด็กที่อาศัยอยู่ในศูนย์ดังกล่าวเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวและแนวปฏิบัติด้านการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็กของสหประชาชาติ ที่ส่งเสริมให้เด็กอยู่กับบิดามารดาโดยไม่ถูกพรากออกจากครอบครัว แต่การจัดการศึกษาดังกล่าวอาจยังไม่ตรงกับความประสงค์ของบิดามารดาที่ต้องการให้เด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาของประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ได้รับคุณภาพทางการศึกษาและเป็นโอกาสในการเรียนระดับที่สูงขึ้นหรือใช้ประกอบอาชีพได้ ผู้ถูกร้องที่ ๓ จึงควรขออนุญาตกระทรวงมหาดไทยเข้าร่วมจัดการศึกษาและสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กกลุ่มดังกล่าวได้เข้าถึงสิทธิทางการศึกษาที่มีคุณภาพโดยมีหลักสูตรที่สามารถรับรองคุณภาพทางการศึกษามีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ในพื้นที่

๓.๔.๓ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๒/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๗ จึงมีมติว่า

๔.๑ กรณีผู้ถูกร้องที่ ๑ ออกประกาศ เรื่อง มาตรการเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต ๒ พ.ศ. ๒๕๖๖ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ กรณีผู้ถูกร้องที่ ๒ ปฏิเสธการรับเด็ก ๑๕ คนตามคำร้องนี้เข้าเรียน ยังไม่อาจรับฟังได้ว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

/๔.๓ กรณี...

๔.๓ กรณีผู้ถูกร้องที่ ๓ ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำหรือละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๔ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และผู้ถูกร้องที่ ๓ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๔.๑ ให้คณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายเพื่อรองรับสิทธิทางการศึกษาให้กับเด็ก ที่หนีภัยจากการสู้รบที่อาศัยอยู่ในค่ายอพยพหรือศูนย์พักพิงชั่วคราวให้สอดคล้องกับการถอนข้อสงวน เพื่อยกเว้นอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๒๒ และสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ และกระทรวงมหาดไทยปรับปรุง ระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กที่หนีภัยจากการสู้รบสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาของประเทศไทยได้

๔.๔.๒ ในระหว่างที่การดำเนินการตามข้อ ๔.๔.๑ ยังไม่แล้วเสร็จ ให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ ประสานกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อขออนุญาตเข้าไปร่วมจัดการศึกษากับองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ได้รับอนุญาตให้จัดการศึกษาภายในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยจัดทำหลักสูตรซึ่งมีระบบรับรองคุณวุฒิ ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความประสงค์ของครอบครัวและบริบทสถานการณ์ในพื้นที่เขตการศึกษา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

